

Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie
Centrum Poradnictwa Zawodowego

UCZYMY SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

**PRZEWODNIK PO
KSZTAŁCENIU USTAWICZNYM**

Warszawa 2026

Spis treści

Spis treści.....	2
1. Kształcenie ustawiczne w Polsce	3
1.1. Akty prawne regulujące organizację kształcenia ustawicznego w Polsce.....	4
1.2. Dokumenty strategiczne i programowe wyznaczające kierunek rozwoju kształcenia ustawicznego w Polsce	6
2. Aspekty prawne funkcjonowania rynku usług szkoleniowych w Polsce	8
2.1. Działalność gospodarcza	8
2.2. Działalność pożytku publicznego	9
2.3. Ewidencja szkół i placówek niepublicznych.....	10
2.4. Akredytacja	10
2.5. Baza Usług Rozwojowych	12
3. Możliwości podnoszenia i zdobywania nowych kwalifikacji – formy nauki.....	13
3.1. Szkolne formy edukacji dorosłych	13
3.2. Pozaszkolne formy edukacji	14
3.3. E-edukacja.....	16
3.4. Uniwersytety Trzeciego Wieku	17
4. Możliwości podnoszenia kwalifikacji przez osoby bezrobotne	19
4.1. Szkolenia i bon na kształcenie ustawiczne	20
4.2. Pożyczka edukacyjna	23
4.3. Finansowanie kosztów potwierdzenia nabycia wiedzy i umiejętności lub kosztów uzyskania dokumentu potwierdzającego nabycie wiedzy i umiejętności.....	24
4.4. Finansowanie opłaty pobieranej za postępowanie nostryfikacyjne albo postępowanie w sprawie potwierdzenia ukończenia studiów na określonym poziomie.....	24
4.5. Staże.....	24
5. Fundusze unijne	28
6. Czym kierować się przy wyborze kształcenia i instytucji szkoleniowej?	30
6.1. Kryteria wyboru instytucji szkoleniowej.....	31
6.2. Wybór instytucji szkoleniowej przez powiatowe urzędy pracy	33
Bibliografia.....	34

1. Kształcenie ustawiczne w Polsce

Współczesny rynek pracy charakteryzuje się niespotykaną wcześniej dynamiką zmian. Taka sytuacja ma również miejsce w świecie pracy. Znikają zawody, a w ich miejsce pojawiają się nowe, wcześniej nieznanne stanowiska i specjalizacje. Wymaga to od coraz większej liczby osób ciągłego doskonalenia się oraz gotowości do zdobywania nowych kwalifikacji.

Uczenie się przez całe życie (*lifelong learning*) lub też inaczej kształcenie ustawiczne to idea silnie promowana na całym świecie, która rozumiana jest jako zdobywanie wiedzy od fazy przedszkolnej do późnej emerytalnej, włączając w to całe spektrum uczenia się formalnego, tj. w szkołach i innych placówkach funkcjonujących w ramach systemu edukacji, jak również nieformalnego, tj. w instytucjach i sytuacjach spoza systemu edukacji. W takim rozumieniu odnosi się ona do wszelkiej, trwającej przez całe życie aktywności edukacyjnej człowieka, mającej na celu rozwój wiedzy, kompetencji i umiejętności w perspektywie osobistej, obywatelskiej, społecznej oraz zawodowej.

W Polsce idea ta została wprowadzona do systemu prawnego w nieco węższym zakresie, a mianowicie w odniesieniu do kształcenia ustawicznego osób dorosłych, które zgodnie z art. 4 pkt 30 Ustawy Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. definiuje się jako **kształcenie w szkołach dla dorosłych, branżowych szkołach II stopnia i szkołach policealnych, a także uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub zmianę kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych przez osoby, które spełniły obowiązek szkolny.**

Kształcenie ustawiczne w Polsce z jednej strony osadzone jest w systemie oświaty, czyli w:

- szkołach dla dorosłych,
- branżowych szkołach II stopnia,
- szkołach policealnych,
- placówkach kształcenia ustawicznego,
- centrach kształcenia zawodowego,
- branżowe centra umiejętności,
- szkołach prowadzących kształcenie zawodowe.

Z drugiej strony, warunkowane jest przez wolny rynek i prowadzone przez:

- ośrodki szkolenia, doksztalcania i doskonalenia kadr,
- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą,
- stowarzyszenia, fundacje, spółki, spółdzielnie i inne (funkcjonujące w oparciu o odrębne przepisy).

Cechą typową polskiego systemu kształcenia ustawicznego jest utożsamianie go z kształceniem osób dorosłych, które w naszym kraju charakteryzuje się rozproszeniem i jest realizowane przez dynamicznie rozwijający się rynek usług szkoleniowych oraz zorganizowany system szkolenia bezrobotnych, a także sektor edukacji akademickiej i działania samokształceniowe.

Za tworzenie i rozwój polityki kształcenia ustawicznego oraz prowadzenie działań związanych z realizacją idei uczenia się przez całe życie w Polsce odpowiedzialne są: Ministerstwo Edukacji i Nauki (więcej na gov.pl/web/edukacja), oraz Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (więcej na gov.pl/web/rodzina).

1.1. Akty prawne regulujące organizację kształcenia ustawicznego w Polsce

Do najważniejszych aktów prawnych, regulujących organizację kształcenia ustawicznego w Polsce, zalicza się:

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku

W art. 65 ust. 5 została określona polityka władz publicznych, zmierzająca do pełnego produktywnego zatrudnienia, poprzez realizowanie programów zwalczania bezrobocia, w tym organizowanie i wspieranie poradnictwa oraz szkolenia zawodowego.

2. Ustawę Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r.

Ustawa definiuje i reguluje kształcenie ustawiczne oraz przewiduje możliwość działalności edukacyjnej nieobejmującej prowadzenia szkół na zasadach określonych w przepisach o działalności gospodarczej. Natomiast przepisy wykonawcze do tej ustawy zawierają szczegółowe ustalenia dotyczące zasad podnoszenia kwalifikacji oraz działania publicznych instytucji kształcenia ustawicznego (placówki kształcenia ustawicznego i centra kształcenia zawodowego).

3. **Ustawę o rynku pracy i służbach zatrudnienia** z dnia 20 marca 2025 r.

Ustawa przewiduje m.in. prowadzenie poradnictwa zawodowego, organizowanie bezpłatnych szkoleń dla bezrobotnych, korzystanie z bonów na kształcenie ustawiczne, skierowanie na staż, udzielenie pożyczki edukacyjnej, realizowanie usług szkoleniowych przez Bazę Usług Rozwojowych.

4. **Ustawę Kodeks pracy** z dnia 26 czerwca 1974 r.

Art. 17, art. 94 pkt. 6 oraz art. 103¹-103⁶ nakładają na pracodawcę obowiązek ułatwiania pracownikom podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

5. **Ustawę o podatku od towarów i usług** z dnia 11 marca 2004 r. i jej akty wykonawcze

Zgodnie z art. 43 ust. 1 pkt 26-29 ww. ustawy instytucje szkoleniowe zwolnione są z podatku VAT od przychodu z działalności usługowej świadczącej usługi edukacyjne.

Regulacja ta dotyczy:

- usług świadczonych przez jednostki objęte systemem oświaty w rozumieniu przepisów ustawy Prawo oświatowe z 14 grudnia 2016 r., w zakresie kształcenia i wychowania; uczelni, jednostek naukowych Polskiej Akademii Nauk oraz instytutów badawczych, w zakresie kształcenia oraz dostawy towarów i świadczenia usług ściśle z tymi usługami związanych,
- usług prywatnego nauczania na poziomie przedszkolnym, podstawowym, ponadpodstawowym i wyższym, świadczonych przez nauczycieli,
- usług nauczania języków obcych oraz dostawę towarów i świadczenia usług ściśle z tymi usługami związanych,
- innych usług kształcenia zawodowego lub przekwalifikowania zawodowego prowadzonych w formach i na zasadach przewidzianych w odrębnych przepisach lub świadczonych przez podmioty, które uzyskały akredytację w rozumieniu przepisów ustawy Prawo oświatowe z 14 grudnia 2016 r. – wyłącznie w zakresie usług objętych akredytacją, lub finansowanych w całości ze środków publicznych, oraz świadczenia usług i dostawy towarów ściśle z tymi usługami związanych.

Ponadto na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie zwolnień od podatku od towarów i usług oraz warunków stosowania tych zwolnień, **zwolnione od podatku zostały m.in.:**

- usługi w zakresie kształcenia (inne niż wymienione w art. 43 ust. 1 pkt 26 ustawy o podatku od towarów i usług), świadczone przez uczelnie, jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk oraz instytuty badawcze, oraz świadczenie usług i dostawa towarów ściśle z tymi usługami związane (§ 3 ust. 1 pkt 13 rozporządzenia),
- usługi kształcenia zawodowego lub przekwalifikowania zawodowego, finansowane w co najmniej 70% ze środków publicznych oraz świadczenie usług i dostawę towarów ściśle z tymi usługami związane (§ 3 ust. 1 pkt 14 rozporządzenia).

1.2. Dokumenty strategiczne i programowe wyznaczające kierunek rozwoju kształcenia ustawicznego w Polsce

W Polsce określenie kierunku działań rządu i samorządu na rzecz rozwoju kształcenia ustawicznego zostało wprowadzone w dokumenty strategiczne i programowe.

Do najważniejszych z nich należą:

1. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) - jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. W ramach Strategii przewiduje się podjęcie działań m.in. w zakresie poprawy efektywności systemu edukacji formalnej oraz upowszechnienia i zwiększania efektywności uczenia się innego niż formalnego dla wszystkich grup wiekowych.

2. Polska Rama Kwalifikacji

Dokument ten opisuje kwalifikacje możliwe do uzyskania w Polsce i zawiera charakterystykę hierarchii poziomów kwalifikacji. Polska Rama Kwalifikacji zapewnić ma spójność i kompletność efektów uczenia się, które opisano z użyciem trzech kategorii: wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne. Szczegółowe informacje znajdują się na stronie ibe.edu.pl.

3. Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027

Określa strategię wykorzystania funduszy europejskich w ramach polityk unijnych w Polsce w latach 2021-2027. Około 60% funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym, pozostałe 40% otrzymają programy regionalne, zarządzane przez marszałków województw. W ramach programów krajowych realizowane będą Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS) - następcą

Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność.

4. **Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030**

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (ZSU 2030) określa ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

2. Aspekty prawne funkcjonowania rynku usług szkoleniowych w Polsce

Wzrost zainteresowania kadry kierowniczej podnoszeniem kwalifikacji zawodowych swoich pracowników, chęć rozwoju osobistego oraz konieczność walki z bezrobociem stały się głównymi czynnikami wpływającymi na rozwój rynku szkoleniowego. Duże znaczenie dla tego sektora miały również środki Europejskiego Funduszu Społecznego oraz rozwój małych i średnich przedsiębiorstw prywatnych, które zaczęły wypełniać istniejącą lukę na rynku szkoleniowym.

Niestety do tej pory nie został wypracowany w Polsce jeden, spójny system prawny, określający przepisy dotyczące instytucji szkoleniowych. Aby dotrzeć do obowiązujących daną instytucję przepisów, należy przejrzeć szereg aktów prawnych dotyczących odpowiedniego sektora.

Działalność szkoleniowa w Polsce może być prowadzona przez instytucje niepubliczne na trzy sposoby:

- w formie działalności gospodarczej na podstawie ustawy Prawo przedsiębiorców,
- przez organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- w formie szkoły lub placówki niepublicznej na podstawie ustawy o systemie oświaty.

Działalnością szkoleniową mogą się zajmować również szkoły wyższe, co jest uregulowane ustawą prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce).

2.1. Działalność gospodarcza

Działalność oświatowa nieobejmująca prowadzenia szkoły, placówki lub zespołu szkół może być podejmowana na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców.

Według ww. ustawy usługi szkoleniowe są zaliczane do działalności gospodarczej, więc pod względem formalnym nie różnią się od prowadzenia innej działalności usługowej. Ponadto działalność szkoleniowa w większości przypadków nie jest uznawana za działalność regulowaną, prowadzenie jej nie wymaga więc spełnienia szczególnych warunków ani

uzyskania zezwolenia, koncesji, zgody lub zgłoszenia. Przedsiębiorca nie musi wykazywać, jakie kwalifikacje zawodowe mają osoby prowadzące szkolenia oraz czy posiada odpowiednią bazę lokalową. W praktyce oznacza to, że każda osoba zainteresowana prowadzeniem tego typu działalności może bez przeszkód ją wykonywać. Należy jednak zaznaczyć, że niektóre rodzaje szkoleń są szczegółowo uregulowane przez akty prawne i prowadzenie ich może wymagać szczególnej formy rejestracji (np. ośrodki szkolenia kierowców) lub zatrudnienia wykwalifikowanej kadry szkoleniowej (np. szkolenia z BHP). Aby mieć pewność, kto może prowadzić dany rodzaj szkoleń, należy zagłębić się w przepisy branżowe.

Zgodnie z ww. ustawą **przedsiębiorcą prowadzącym działalność szkoleniową może być osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną**, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, oraz wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej.

2.2. Działalność pożytku publicznego

Działalność szkoleniowa może być prowadzona w ramach działalności pożytku publicznego. Jest to działalność społecznie użyteczna, prowadzona najczęściej przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Organizacjami pożytku publicznego mogą być m.in. stowarzyszenia i fundacje. Należy podkreślić, że aby prowadzić działalność pożytku publicznego, instytucja nie musi posiadać statusu organizacji pożytku publicznego.

Działalność pożytku publicznego może być prowadzona jako działalność odpłatna lub jako nieodpłatna. Według ustawy taka działalność nie jest działalnością gospodarczą i nie nakłada na organizację obowiązku rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym jako przedsiębiorca, ale musi być wyodrębniona księgowo. Ponadto działalność odpłatna i działalność gospodarcza nie mogą dotyczyć tego samego przedmiotu działalności, a przychód z odpłatnej działalności pożytku publicznego musi służyć wyłącznie prowadzeniu działalności pożytku publicznego. Działalność gospodarcza prowadzona przez organizacje

pozarządowe jest jedynie działalnością dodatkową, pomocniczą wobec działalności statutowej.

2.3. Ewidencja szkół i placówek niepublicznych

Zakładanie szkół i placówek niepublicznych reguluje ustawa Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. Wyróżnia ona w systemie oświaty część publiczną oraz część niepubliczną.

Założenie szkoły lub placówki publicznej przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną wymaga zezwolenia właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego, którego zadaniem jest prowadzenie szkół lub placówek publicznych danego typu, a w przypadku szkół artystycznych – zezwolenia ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Szkoły i placówki niepubliczne mogą być zakładane przez osoby prawne i fizyczne, po uzyskaniu wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego, zobowiązaną do prowadzenia odpowiedniego typu publicznych szkół i placówek.

Nadzór pedagogiczny nad szkołami i placówkami niepublicznymi sprawują właściwi kuratorzy oświaty, a w przypadku szkół i placówek artystycznych również minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego. Wykreślenie z ewidencji następuje w drodze decyzji i jest równoznaczne z likwidacją szkoły lub placówki.

Osoba, która ukończyła określoną formę kształcenia w takiej placówce, otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu kursu zgodne z rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych.

2.4. Akredytacja

Publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego, centra kształcenia zawodowego, branżowe centra umiejętności oraz inne podmioty prowadzące kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych, tj. podmioty prowadzące działalność oświatową (na podstawie ustawy Prawo oświatowe) oraz podmioty, prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową mogą uzyskać akredytację, stanowiącą potwierdzenie spełniania określonych wymogów i wysokiej jakości prowadzonego kształcenia. Akredytacja może obejmować całość

lub część prowadzonego kształcenia. Akredytację, w drodze decyzji administracyjnej, przyznaje kurator oświaty właściwy ze względu na miejsce prowadzenia kształcenia ustawicznego w danej formie pozaszkolnej na okres 5 lat.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 grudnia 2024 r. w sprawie akredytacji kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych o przyznaniu akredytacji może ubiegać się placówka albo inny podmiot prowadzący kształcenie ustawiczne w danej formie lub formach pozaszkolnych przez okres co najmniej 3 lat. Instytucja powinna też zapewnić odpowiednią jakość kształcenia, m.in. poprzez stosowanie i upowszechnianie nowatorskich rozwiązań programowo-metodycznych i organizacyjnych dotyczących kształcenia ustawicznego prowadzonego w formach pozaszkolnych.

Instytucja ubiegająca się o akredytację wnosi opłatę¹, której wysokość w następnym roku kalendarzowym do dnia 31 grudnia każdego roku ustala właściwy kurator oświaty, podając to do publicznej wiadomości. Opłata wnoszona jest wraz z wnioskiem o przyznanie akredytacji. Z tego obowiązku zwolnione są placówki, które prowadzą całość kształcenia nieodpłatnie. W trakcie oceny działalności placówki przez zespół akredytacyjny powołany przez kuratora oświaty, sprawdzane są m.in. pomieszczenia dydaktyczne i ich wyposażenie, kwalifikacje kadry szkoleniowej, programy nauczania oraz materiały metodyczno-dydaktyczne.

Informacje na temat akredytacji wraz z wykazem akredytowanych placówek z danego województwa dostępne są na stronach internetowych kuratoriów oświaty.

Każda instytucja, która otrzymała akredytację, podlega kontroli kuratora oświaty, który może ją cofnąć w drodze decyzji administracyjnej, jeżeli stwierdzi, że placówka nie spełnia już warunków wymaganych do jej uzyskania, po uprzednim wezwaniu do usunięcia uchybień.

Osoba, która ukończyła i uzyskała zaliczenie kursu, kwalifikacyjnego kursu zawodowego, kursu umiejętności zawodowych, kursu kompetencji ogólnych lub turnusu doksztalcenia teoretycznego młodocianych pracowników, dla którego została przyznana akredytacja, otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu kursu lub branżowy certyfikat.

¹ w 2026 r. wynosi 1395,84 zł

2.5. Baza Usług Rozwojowych

Z dniem 1 stycznia 2026 r. Rejestr Instytucji Szkoleniowych (RIS) na mocy ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia został zastąpiony przez Bazę Usług Rozwojowych (BUR).

Zobowiązane do posiadania wpisu do Bazy Usług Rozwojowych są instytucje szkoleniowe, które zamierzają współpracować z urzędami pracy w zakresie szkoleń osób bezrobotnych i poszukujących pracy, oraz w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS). Dzięki BUR z dofinansowanych usług rozwojowych mogą korzystać wszyscy pracownicy i pracodawcy. Z jednej strony stanowi to wymóg formalny, z drugiej rejestr jest bazą, gdzie w jednym miejscu (uslugirozwojowe.parp.gov.pl) zgromadzono ofertę szkoleniową kilku tysięcy instytucji. Z tej strony może skorzystać każdy, kto ma dostęp do internetu.

Aby uzyskać wpis, instytucja musi złożyć wniosek o wpis danych do BUR wraz z dokumentami wymaganymi rozporządzeniem Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie rejestru podmiotów świadczących usługi rozwojowe.

Z usług rozwojowych mogą również skorzystać osoby dorosłe, które z własnej inicjatywy chcą się uczyć i rozwijać. Na szkolenia, doradztwo czy studia podyplomowe mogą dzięki BUR otrzymać dofinansowanie europejskie w wysokości 80%, a w niektórych przypadkach do 100%.

3. Możliwości podnoszenia i zdobywania nowych kwalifikacji – formy nauki

Zgodnie z ustawą Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. stanowiącą podstawę systemu oświaty w Polsce, każdy obywatel ma możliwość uzupełniania wykształcenia ogólnego, zdobywania lub zmiany kwalifikacji zawodowych i specjalistycznych. Może się to odbywać w szkolnych lub pozaszkolnych formach edukacji.

3.1. Szkolne formy edukacji dorosłych

Edukacja dorosłych w formach szkolnych może odbywać się w publicznych (państwowych) lub niepublicznych (społecznych bądź prywatnych) szkołach dla dorosłych prowadzących naukę na poziomie szkoły podstawowej (tylko VII i VIII klasa), szkoły branżowe II stopnia, szkoły 4-letniej licealnej lub szkoły policealnej. W takich szkołach stosuje się odrębną organizację kształcenia i przyjmowane są osoby mające ukończone co najmniej 18 lat, a także osoby, które skończą 18 lat w roku kalendarzowym, w którym rozpoczęły naukę. Edukacja dorosłych w formach szkolnych może odbywać się również w szkołach wyższych.

Szkoły i placówki, które kształcą osoby dorosłe, mogą być zakładane i prowadzone przez:

- jednostkę samorządu terytorialnego,
- osobę prawną,
- osobę fizyczną,
- ministra właściwego do profilu zakładanej szkoły lub placówki.

Na terenie województwa mazowieckiego istnieje kilkaset szkół i placówek organizujących naukę dla osób dorosłych. Ich dane teleadresowe oraz proponowane kierunki kształcenia można znaleźć m.in. w opracowanym przez Centrum Poradnictwa Zawodowego WUP w Warszawie zeszycie informacyjnym „Wykaz szkół dla osób dorosłych w woj. mazowieckim”, dostępnym na stronie wupwarszawa.praca.gov.pl w zakładce „Urząd” – „Publikacje urzędu”.

3.2. Pozaszkolne formy edukacji

Drugą możliwością podnoszenia kwalifikacji przez osoby dorosłe są pozaszkolne formy kształcenia. Należy rozumieć je jako uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub zmiany kwalifikacji zawodowych w publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego, centrach kształcenia zawodowego i branżowych centrach umiejętności oraz publicznych i niepublicznych szkołach prowadzących kształcenie zawodowe (z zastrzeżeniem art. 117 ust. 2 pkt. 3 i 4 ustawy Prawo oświatowe). Kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych może być prowadzone jako stacjonarne lub zaoczne.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych **wyróżnia się następujące pozaszkolne formy kształcenia:**

- kwalifikacyjny kurs zawodowy,
- kurs umiejętności zawodowych,
- kurs kompetencji ogólnych,
- turnus doksztalcania teoretycznego młodocianych pracowników,
- branżowe szkolenie zawodowe,
- kurs, inny niż w pkt 1-3, umożliwiający uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych.

Kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych prowadzone w formie:

- dziennej – odbywa się przez 5 lub 6 dni w tygodniu,
- stacjonarnej – odbywa się przez 3 lub 4 dni w tygodniu,
- zaocznej – odbywa się co 2 tygodnie przez 2 dni, a w uzasadnionych przypadkach – co tydzień przez 2 dni.

Kwalifikacyjne kursy zawodowe prowadzą, na zasadach określonych w ww. ustawie, szkoły prowadzące kształcenie zawodowe, a także placówki kształcenia ustawicznego, centra kształcenia zawodowego. Uprawnione do przeprowadzania tego typu kursów są również podmioty spoza systemu oświaty – instytucje rynku pracy działające na podstawie ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia, prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową, oraz

osoby prawne i fizyczne prowadzące działalność oświatową na zasadach określonych w przepisach ustawy Prawo przedsiębiorców.

Na kwalifikacyjnych kursach zawodowych osoby dorosłe mogą uzyskać kwalifikacje wyodrębnione w poszczególnych zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego. Na jeden zawód mogą składać się jedna lub dwie kwalifikacje. Aby więc zdobyć pełen zawód, trzeba zdobyć wszystkie kwalifikacje składające się na dany zawód, czyli ukończyć potrzebne kursy kwalifikacyjne oraz zdać egzaminy potwierdzające nabyte kwalifikacje, które przeprowadzane są przez okręgowe komisje egzaminacyjne (OKE).

Kursy umiejętności zawodowych mogą być prowadzone przez publiczne i niepubliczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe (z wyjątkiem szkół artystycznych – w zakresie zawodów, w których kształcą) oraz publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego i centra kształcenia zawodowego.

Minimalna liczba godzin kształcenia na kursie umiejętności zawodowych w przypadku kształcenia w zakresie jednej z części efektów kształcenia wyodrębnionych w ramach danej kwalifikacji – jest równa minimalnej liczbie godzin kształcenia przewidzianej dla danej części efektów kształcenia, określonej w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego. W przypadku kształcenia w zakresie efektów kształcenia właściwych dla dodatkowych umiejętności zawodowych – nie może być mniejsza niż 50 godzin. Kurs umiejętności zawodowych kończy się zaliczeniem w formie ustalonej przez podmiot prowadzący kurs. Osoba, która uzyskała zaliczenie, otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu kursu umiejętności zawodowych.

Kursy kompetencji ogólnych mogą być prowadzone przez publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego i centra kształcenia zawodowego.

Minimalny wymiar kształcenia na kursie kompetencji ogólnych wynosi 30 godzin. Kurs kompetencji ogólnych kończy się zaliczeniem w formie ustalonej przez podmiot prowadzący kurs. Osoba, która uzyskała zaliczenie, otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu kursu kompetencji ogólnych.

Kursy umożliwiające uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych mogą być prowadzone przez publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego, centra kształcenia zawodowego i branżowe centra umiejętności.

Branżowe szkolenia zawodowe mogą być prowadzone przez publiczne i niepubliczne branżowe centra umiejętności.

Turnusy dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników organizują z kolei publiczne i niepubliczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe, z wyjątkiem szkół artystycznych – w zakresie zawodów, w których kształcą, publiczne i niepubliczne centra kształcenia zawodowego oraz publiczne i niepubliczne branżowe centra umiejętności.

Turnus dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników organizuje się dla młodocianych pracowników dokształcających się teoretycznie w zakresie danego zawodu szkolnictwa branżowego nauczanego w branżowej szkole I stopnia. Młodociani pracownicy są przyjmowani na turnusy na podstawie skierowania wydanego przez pracodawcę albo przez szkołę branżową szkołę I stopnia – w przypadku, gdy branżowa szkoła I stopnia nie ma możliwości zrealizowania kształcenia zawodowego teoretycznego. Turnus realizuje zajęcia w wymiarze odpowiednim do zakresu dokształcania teoretycznego określonego w skierowaniu. W trakcie turnusu oceniani podlegają osiągnięcia edukacyjne młodocianego pracownika oraz jego zachowanie. Młodociany pracownik, który ukończył turnus, otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników.

3.3. E-edukacja

W ostatnich latach dużą popularność zyskała nowa forma nauki – kształcenie na odległość, nazywane również e-edukacją, e-learningiem czy zdalnym nauczaniem. Podstawową zasadą takiego rodzaju nauczania jest brak bezpośredniego kontaktu między uczniem a nauczycielem, który pełni rolę opiekuna. Oczywiście osoby kształcące się mogą korzystać z konsultacji udzielanych przez nauczyciela oraz innych specjalistów z danej dziedziny, głównie za pomocą poczty elektronicznej, jednak nie ma takiego kontaktu, jak w przypadku klasycznych sposobów nauczania. Początkowo ten rodzaj edukacji opierał się na przesyłaniu materiałów dydaktycznych drogą pocztową, następnie wykorzystywano radio i telewizję, a obecnie podstawowym narzędziem dystrybucji informacji jest internet.

E-edukacja polega przede wszystkim na samokształceniu i wymaga od ucznia samodyscypliny.

W Polsce zdalnie można się kształcić w większych ośrodkach akademickich, ale również w firmach państwowych i prywatnych. Wśród tych pierwszych zainteresowaniem cieszy się m.in. Polski Uniwersytet Wirtualny – puw.pl, który powstał w 2002 roku jako wspólny projekt Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi i Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Uczelnia oferuje studia licencjackie i magisterskie, studia podyplomowe oraz kursy online. Również takie uczelnie jak Uniwersytet Jagielloński (Centrum Zdalnego Nauczania elearning.uj.edu.pl), Uniwersytet Warszawski (Centrum Kompetencji Cyfrowych UW ckc.uw.edu.pl) czy Szkoła Główna Handlowa (e-sgh.pl) posiadają własne platformy umożliwiające w różnym zakresie kształcenie na odległość. Wśród e-kursów można znaleźć m.in. propozycje Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Akademia PARP parp.gov.pl/component/site/site/kursy-online), oraz innych instytucji prowadzących zdalne kursy językowe, biznesowe i komputerowe.

Podstawowymi zaletami kształcenia na odległość jest możliwość zdobywania wiedzy we własnym domu, w dowolnym momencie. Uczeń dostosowuje czas nauki do swoich potrzeb, a brak konieczności dojazdów i zakwaterowania dla wielu czyni tę formę nauczania znacznie przystępniejszą. Bez względu na wiek, miejsce zamieszkania, niepełnosprawność czy warunki rodzinne, uczniowie w ten sposób mogą poszerzać swoją wiedzę, a także wyrabiać dyscyplinę i samodzielność.

3.4. Uniwersytety Trzeciego Wieku

Najpopularniejszą formą edukacji osób starszych w ostatnich latach stały się Uniwersytety Trzeciego Wieku (UTW). Pierwsze UTW zaczęły powstawać w połowie lat siedemdziesiątych. W 1989 r. w Polsce było ich zaledwie 10, jednak z czasem ich liczba szybko rosła. W 2007 r. wyniosła 125, natomiast w 2009 r. już 250. Obecnie w Polsce działa ponad 700 takich uniwersytetów zrzeszających ponad 150 tysięcy słuchaczy. **Powstające UTW można podzielić na trzy typy:**

- powołane przez stowarzyszenia i fundacje,
- działające pod patronatem lub w strukturach wyższej uczelni,

- inne, działające przy domach kultury, bibliotekach, domach dziennego pobytu, ośrodkach pomocy społecznej itp.

Poza granicami kraju również powstają polskie UTW. Pierwsze powstało w 1994 r. w Wilnie. Polskie UTW istnieją również na Ukrainie, Białorusi, Łotwie, Mołdawii i Austrii.

Aby skorzystać z oferty danego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, należy wnieść opłatę semestralną oraz wypełnić deklarację uczestnictwa. Słuchacze najczęściej mogą wybrać dowolną ilość przedmiotów oraz dodatkowo mają możliwość skorzystania z zajęć płatnych. Oprócz wykładów można uczęszczać również na zajęcia praktyczne, lektoraty językowe, spotkania literackie, filmowe i muzyczne, zajęcia fizyczne oraz korzystać z różnego rodzaju wycieczek.

4. Możliwości podnoszenia kwalifikacji przez osoby bezrobotne

Zadania związane z organizacją szkoleń dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz wykorzystaniem innych instrumentów rynku pracy wspierających podnoszenie kwalifikacji zawodowych określają:

- Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia,
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 października 2025 r. w sprawie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego świadczonego przez urzędy pracy oraz Ochotnicze Hufce Pracy,
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 października 2025 r. w sprawie sposobu i trybu realizacji przez starostę pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w nabywaniu wiedzy, umiejętności lub kwalifikacji,
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 października 2025 r. w sprawie szczegółowego sposobu i trybu organizowania stażu dla bezrobotnych.

W ramach wsparcia oferowanego przez powiatowe urzędy pracy **osoby bezrobotne, oprócz szkoleń**, mogą skorzystać z takich form podnoszenia kwalifikacji jak **bony na kształcenie ustawiczne, staże, finansowanie kosztów potwierdzenia nabycia wiedzy i umiejętności lub kosztów uzyskania dokumentu potwierdzającego nabycie wiedzy i umiejętności**. Każda z tych form może być finansowana ze środków publicznych, dzięki czemu nie ponosząc własnych kosztów finansowych osoby pozostające bez zatrudnienia mogą doskonalić swoje umiejętności i podnosić kwalifikacje zawodowe. Dodatkowo oprócz powyższych form rozwoju zawodowego, osoby bezrobotne mogą skorzystać z takich instrumentów wsparcia jak: **pożyczka edukacyjna na sfinansowanie form kształcenia lub szkolenia, lub potwierdzenia nabycia wiedzy i umiejętności, lub uzyskania dokumentu potwierdzającego nabycie wiedzy i umiejętności, finansowanie opłaty za przeprowadzenie postępowania i wydanie decyzji w sprawie uznania kwalifikacji zawodowych do wykonywania zawodu regulowanego albo do podejmowania lub wykonywania działalności regulowanej, finansowanie opłaty pobieranej za postępowanie nostryfikacyjne albo postępowanie w sprawie potwierdzenia ukończenia studiów na określonym poziomie**.

Aby osoba bezrobotna mogła skorzystać z ww. form wsparcia, musi mieć je ujęte w indywidualnym planie działania (IPD).

Indywidualny Plan Działania przygotowywany jest przez doradcę do spraw zatrudnienia we współpracy z osobą bezrobotną lub poszukującą pracy, uwzględniając jej wykształcenie, doświadczenie zawodowe oraz możliwości podjęcia pracy lub działalności gospodarczej. Powiatowy urząd pracy w okresie realizacji IPD kontaktuje się z bezrobotnym lub poszukującym pracy co najmniej raz na 30 dni w celu monitorowania sytuacji i postępów w realizacji działań przewidzianych w IPD.

4.1. Szkolenia i bon na kształcenie ustawiczne

Usługi rynku pracy w zakresie organizacji szkoleń dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy są realizowane przez powiatowe urzędy pracy we współpracy z pracodawcami krajowymi, instytucjami szkoleniowymi, instytucjami egzaminacyjnymi, organizatorami studiów podyplomowych i instytucjami dialogu społecznego.

W świetle Ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia szkolenie oznacza pozaszkolne zajęcia mające na celu nabycie wiedzy i umiejętności, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania pracy.

Szkolenia organizowane są w celu w nabywania wiedzy, umiejętności lub kwalifikacji, zwiększających szanse na podjęcie i utrzymanie zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej, **w przypadkach:**

- na wniosek bezrobotnego lub poszukującego pracy wybranego przez niego szkolenia,
- uzasadnionych potrzebami rynku pracy,
w oparciu o diagnozę zapotrzebowania na zawody, umiejętności lub kwalifikacje na rynku pracy lub zgłoszenie pracodawcy lub przedsiębiorcy.

Przy kierowaniu na szkolenia obowiązuje zasada równości w korzystaniu ze szkoleń bez względu na wiek, płeć, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne, wyznanie religijne lub przynależność związkową.

Starosta, na wniosek bezrobotnego lub poszukującego pracy, może sfinansować wybrane przez niego szkolenie, jeżeli bezrobotny lub poszukujący pracy uzasadni celowość tego szkolenia, a koszt należny instytucji szkoleniowej w części finansowanej przez starostę

nie przekroczy 300 % przeciętnego wynagrodzenia. Starosta w celu udzielenia tej formy pomocy wydaje bezrobotnemu lub poszukującemu pracy skierowanie. Decyzję o skierowaniu na szkolenie podejmuje starosta (powiatowy urząd pracy).

Finansowane są szkolenia:

- wybrane przez bezrobotnego lub poszukującego pracy,
- zamawiane przez starostę w oparciu o diagnozę zapotrzebowania na zawody, umiejętności lub kwalifikacje na rynku pracy lub zgłoszenie pracodawcy lub przedsiębiorcy.

Bezrobotny odbywający szkolenie otrzymuje co miesiąc stypendium równe 120% zasiłku dla bezrobotnych, jeżeli miesięczny wymiar godzin szkolenia wynosi co najmniej 150 godzin. W przypadku niższego miesięcznego wymiaru godzin szkolenia, wysokość stypendium ustala się proporcjonalnie, ale stypendium nie może być niższe niż 20% zasiłku. Za okres udokumentowanej niezdolności do pracy bezrobotny zachowuje prawo do stypendium w wysokości 50% kwoty stypendium. Po ukończeniu szkolenia uczestnik otrzymuje zaświadczenie lub inny dokument wystawiony przez instytucję szkoleniową. Szkolenia organizowane przez powiatowe urzędy pracy odbywają się w formie kursu, w tym kwalifikacyjnego kursu zawodowego. Szkolenie może trwać do 24 miesięcy.

Na szkolenie finansowane przez powiatowe urzędy pracy może zostać skierowana również osoba poszukująca pracy. W rozumieniu ustawy to osoba, która ukończyła 18 lat i poszukuje zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub innej formy pomocy, zarejestrowana w PUP. Osobie, zarejestrowanej jako poszukująca pracy, w okresie odbywania szkolenia stypendium nie przysługuje (z wyjątkiem niezatrudnionego i niewykonującego innej pracy zarobkowej opiekuna osoby niepełnosprawnej).

W przypadku skierowania na szkolenie przez urząd pracy osoba nie ponosi z tego tytułu żadnych kosztów, ponieważ są one pokrywane z Funduszu Pracy, Europejskiego Funduszu Społecznego lub ze środków programów Unii Europejskiej. **Koszt takiego szkolenia obejmuje:**

- koszt ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków (z wyjątkiem osób posiadających prawo do stypendium z tego tytułu),

- koszty przejazdu i zakwaterowania, poza miejscem zamieszkania w miejscowości, do której czas dojazdu i powrotu do miejsca zamieszkania wynosi łącznie ponad 3 godziny dziennie,
- koszt badań lekarskich i psychologicznych (nie mogą być wyższe niż 120 % kosztów badania).

Osoba, która z własnej winy nie ukończyła szkolenia, jest zobowiązana do zwrotu kosztów szkolenia, chyba że przerwała je z powodu podjęcia zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej, trwającej co najmniej miesiąc.

Bon na kształcenie ustawiczne

Na wniosek bezrobotnego lub poszukującego pracy, w oparciu o diagnozę zapotrzebowania na zawody, umiejętności lub kwalifikacje na rynku pracy lub zgłoszenie pracodawcy lub przedsiębiorcy, starosta może przyznać bon na kształcenie ustawiczne stanowiący gwarancję sfinansowania bezrobotnemu lub poszukującemu pracy wskazanego przez niego kształcenia ustawicznego.

Rozpoczęcie kształcenia ustawicznego finansowanego w ramach bonu następuje w terminie 6 miesięcy od dnia jego przyznania, natomiast zakończenie kształcenia ustawicznego musi nastąpić nie później niż w terminie 30 miesięcy od dnia jego przyznania. W uzasadnionych przypadkach, mając na uwadze szczególną sytuację bezrobotnego lub poszukującego pracy, starosta może zmienić termin realizacji bonu.

W ramach bonu starosta finansuje bezrobotnemu lub poszukującemu pracy:

1. koszt należny instytucji szkoleniowej za realizację jednego lub kilku szkoleń – w formie wpłaty na rachunek płatniczy instytucji szkoleniowej;
2. koszt należny organizatorowi studiów podyplomowych – w formie wpłaty na rachunek płatniczy organizatora studiów;
3. koszty potwierdzenia nabycia wiedzy i umiejętności lub koszty uzyskania dokumentów potwierdzających nabycie wiedzy i umiejętności – w formie wpłaty na rachunek płatniczy instytucji potwierdzającej nabycie wiedzy i umiejętności lub instytucji wydającej dokumenty potwierdzające nabycie wiedzy i umiejętności.

Cena usług finansowanych przez starostę w ramach bonu nie może być rażąco wyższa od cen podobnych usług oferowanych na rynku.

Wartość bonu na kształcenie ustawiczne wynosi 100% przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu przyznania bonu.

Starosta finansuje koszty do wysokości bonu, z kolei koszty przekraczające ten limit finansuje bezrobotny lub poszukujący pracy.

4.2. Pożyczka edukacyjna

Starosta może, na wniosek bezrobotnego lub poszukującego pracy, udzielić pożyczki edukacyjnej na sfinansowanie kosztów należnych instytucji prowadzącej kształcenie lub instytucji szkoleniowej, instytucji potwierdzającej nabycie wiedzy i umiejętności lub instytucji wydającej dokumenty potwierdzające nabycie wiedzy i umiejętności, w celu poprawy jego sytuacji na rynku pracy. **W ramach pożyczki, nie finansuje się studiów pierwszego i drugiego stopnia, jednolitych studiów magisterskich oraz kształcenia w szkole doktorskiej.** Starosta w celu udzielenia tej formy pomocy zawiera z bezrobotnym lub poszukującym pracy umowę.

Pożyczka jest nieoprocentowana i udzielana do wysokości 400 % przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu podpisania umowy pożyczki.

Okres spłaty pożyczki rozpoczyna się nie później niż 3 miesiące od dnia ukończenia działań objętych pożyczką, po czym spłata następuje według planu spłaty rat określonych w umowie pożyczki, natomiast okres spłaty pożyczki nie może przekroczyć 18 miesięcy. Od raty pożyczki niespłaconej w terminie nalicza się odsetki ustawowe za opóźnienie.

Starosta umarza 20 % pożyczki, jeśli pożyczkobiorca ukończył kształcenie, szkolenie, proces potwierdzenia wiedzy i umiejętności lub uzyskał dokument potwierdzający nabycie wiedzy i umiejętności oraz spłacił w terminie 80 % pożyczki.

Decyzję o przyznaniu pożyczki edukacyjnej podejmuje starosta (powiatowy urząd pracy).

4.3. Finansowanie kosztów potwierdzenia nabycia wiedzy i umiejętności lub kosztów uzyskania dokumentu potwierdzającego nabycie wiedzy i umiejętności

Starosta, na wniosek bezrobotnego lub poszukującego pracy, może sfinansować koszty potwierdzenia nabycia wiedzy i umiejętności lub uzyskania dokumentu potwierdzającego nabycie wiedzy i umiejętności do wysokości przeciętnego wynagrodzenia. W tym celu zawiera z bezrobotnym lub poszukującym pracy umowę.

Koszty potwierdzenia nabycia wiedzy i umiejętności lub uzyskania dokumentu potwierdzającego nabycie wiedzy i umiejętności finansowane są do wysokości 100% przeciętnego wynagrodzenia.

Decyzję o przyznaniu finansowania podejmuje starosta (powiatowy urząd pracy).

4.4. Finansowanie opłaty pobieranej za postępowanie nostryfikacyjne albo postępowanie w sprawie potwierdzenia ukończenia studiów na określonym poziomie

Starosta, na wniosek bezrobotnego lub poszukującego pracy, może sfinansować opłatę pobieraną za postępowanie nostryfikacyjne albo postępowanie, o którym mowa w art. 327 ust. 3 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W celu udzielenia tej formy pomocy zawiera z bezrobotnym lub poszukującym pracy umowę.

Decyzję o przyznaniu finansowania podejmuje starosta (powiatowy urząd pracy).

4.5. Staże

W świetle Ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia staż oznacza nabywanie przez bezrobotnego wiedzy i umiejętności przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą. Staż może trwać od 3 do 6 miesięcy, a w przypadku zakończenia stażu potwierdzeniem nabycia wiedzy lub umiejętności przeprowadzanym przez uprawnioną instytucję, od 3 do 12 miesięcy.

Organizatorem stażu może być:

1. pracodawca,
2. przedsiębiorca niezatrudniający pracowników,
3. podmiot ekonomii społecznej (np. spółdzielnia socjalna) lub jednostka tworząca podmiot ekonomii społecznej (warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej),
4. rolnicza spółdzielnia produkcyjna,
5. pełnoletnia osoba fizyczna, nieposiadająca statusu bezrobotnego, zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej, w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym lub prowadząca dział specjalny produkcji rolnej, o którym mowa w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Staż odbywa się na podstawie umowy zawartej przez starostę (powiatowy urząd pracy) z organizatorem stażu i bezrobotnym (stażystą), według przygotowanego przez organizatora stażu programu. Przy ustalaniu programu stażu powinny być uwzględnione predyspozycje psychofizyczne i zdrowotne, wykształcenie oraz dotychczasowa wiedza i umiejętności stażysty.

Stażysta nie może odbywać stażu u tego samego organizatora, u którego wcześniej odbywał staż, był zatrudniony, w tym jako młodociany pracownik w celu przygotowania zawodowego lub wykonywał inną pracę zarobkową, jeżeli od dnia zakończenia poprzedniego stażu, zatrudnienia lub wykonywania innej pracy zarobkowej u tego organizatora nie upłynęło co najmniej 24 miesiące. Łączny okres staży realizowanych przez bezrobotnego u tego samego organizatora nie może przekroczyć 12 miesięcy. Łączny okres staży odbywanych przez bezrobotnego nie może przekroczyć 24 miesięcy w okresie kolejnych 10 lat.

Na zasadach przewidzianych dla pracowników **organizator stażu zapewnia stażystę:**

1. bezpieczne i higieniczne warunki odbywania stażu,
2. szkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisów przeciwpożarowych,

3. odzież i obuwie robocze lub ekwiwalent za używanie własnej odzieży i obuwia roboczego, ekwiwalent za pranie odzieży roboczej, środki ochrony indywidualnej, niezbędne środki higieny osobistej oraz profilaktyczne posiłki i napoje,
4. profilaktyczną ochronę zdrowia,
5. okresy odpoczynku,
6. ochronę przed mobbingiem,
7. maszyny, urządzenia, narzędzia i sprzęt, niezbędne do wykonywania zadań na danym stanowisku.

Staż jest realizowany pod nadzorem wyznaczonej przez organizatora stażu osoby, która odpowiada za prawidłową realizację stażu i za opiekę nad osobą odbywającą staż, zwanej dalej „opiekunem stażysty”.

Do obowiązków stażysty należy:

1. przestrzeganie ustalonego przez organizatora rozkładu czasu pracy,
2. sumienne i staranne wykonywanie zadań objętych programem stażu oraz stosowanie się do poleceń organizatora stażu i opiekuna stażysty (o ile nie są one sprzeczne z prawem),
3. dbanie o należyty stan maszyn, urządzeń, narzędzi i sprzętu,
4. przestrzeganie przepisów i zasad obowiązujących u organizatora stażu, w szczególności regulaminu pracy, tajemnicy służbowej, przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisów przeciwpożarowych.

Czas realizacji programu stażu przez stażystę nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin w pięciodniowym tygodniu pracy, w przyjętym okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 3 miesięcy. Czas realizacji programu stażu bezrobotnego będącego osobą niepełnosprawną zaliczoną do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin w pięciodniowym tygodniu pracy, w przyjętym okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 3 miesięcy.

Stażysta nie może odbywać stażu w niedziele i święta, w porze nocnej, w systemie pracy zmianowej ani w godzinach nadliczbowych, chyba że charakter pracy w danym zawodzie wymaga takiego rozkładu czasu pracy a starosta (powiatowy urząd pracy) wyrazi na to zgodę.

Na wniosek stażysty **organizator stażu udziela 2 dni wolnych** za każde 30 dni kalendarzowych odbywania stażu.

Podczas odbywania stażu przysługuje stypendium w wysokości 160% kwoty zasiłku dla bezrobotnych. Okres pobierania stypendium wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych oraz okresów składkowych. Za okres, w którym wypłacane jest stypendium, zasiłek nie przysługuje. Za dni wolne również przysługuje stypendium².

Organizator stażu po zakończeniu stażu wydaje stażyście opinię zawierającą informacje o realizowanych przez niego zadaniach oraz nabytej wiedzy i umiejętnościach. Starosta (powiatowy urząd pracy) wydaje bezrobotnemu zaświadczenie o odbyciu stażu.

Staż zakończony potwierdzeniem nabycia wiedzy i umiejętności

Staż może być zakończony potwierdzeniem nabycia wiedzy lub umiejętności przeprowadzonym przez uprawnioną instytucję. W tym przypadku program stażu dostosowany jest do wymagań potwierdzenia nabycia wiedzy i umiejętności, który może się kończyć egzaminem zawodowym, czeladniczym oraz uzyskaniem certyfikatu kwalifikacji zawodowej, świadectwem czeladniczym czy zdobyciem innego dokumentu poświadczającego nabycie wiedzy lub umiejętności. Stażysta, który w terminie 12 miesięcy od jego ukończenia uzyska dokument potwierdzający nabycie wiedzy i umiejętności, otrzyma dodatek do stypendium w wysokości 20% zasiłku za każdy pełny miesiąc zrealizowanego stażu.

² za okres udokumentowanej niezdolności do pracy stażysta zachowuje prawo do stypendium w wysokości 50% kwoty stypendium.

5. Fundusze unijne

W związku z zakończeniem okresu programowania na lata 2014-2020 realizowana jest nowa perspektywa finansowana na lata 2021-2027 w ramach, której dalej realizowana będzie polityka wykorzystywania środków unijnych. Jedną z form wsparcia w ramach realizowanych projektów unijnych jest udzielanie pomocy osobom w szczególności znajdującym się w trudnej sytuacji na rynku pracy, m.in. poprzez realizację wysokiej jakości szkoleń służących zdobyciu, zmianie lub podniesieniu kompetencji lub kwalifikacji zawodowych.

Informacji na temat funduszy unijnych należy szukać na stronie internetowej mapadotacji.gov.pl, funduszeuropejskie.gov.pl lub funduszedlamazowska.eu. Można również skontaktować się z jednym z Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich na Mazowszu:

- **Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Warszawie**

ul. Inflancka 4, 00-189 Warszawa

pon.-pt. 8-16

Telefon do konsultantów: 801 101 101, 22 542 27 11, 22 542 20 38

- **Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Ostrołęce**

ul. Piłsudskiego 38, 07-410 Ostrołęka

pon.-pt. 8-16

Telefon do konsultantów: 801 101 101, 22 542 27 15

- **Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Radomiu**

ul. Kościuszki 5a, 26-610 Radom

pon.-pt. 8-16

Telefon do konsultantów: 801 101 101, 22 542 27 13

- **Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Siedlcach**

ul. Wiszniewskiego 4, 08-110 Siedlce

pon.-pt. 8-16

Telefon do konsultantów: 801 101 101, 22 542 27 12

- **Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich dla Mazowsza w Ciechanowie**

ul. Plac Kościuszki 5, 06-400 Ciechanów

pon.-pt. 8–16

Telefon do konsultantów: 801 101 101, 22 542 27 16

- **Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich dla Mazowsza w Płocku**

ul. Kolegialna 19, 09–400 Płock

pon.-pt. 8–16

Telefon do konsultantów: 801 101 101, 22 542 27 14

- **Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich**

ul. Puławska 180, 02–670 Warszawa

pon.-pt. 8–16

Telefon do konsultantów: 22 626 06 32, 22 626 06 33

6. Czym kierować się przy wyborze kształcenia i instytucji szkoleniowej?

Aby wybrać właściwy rodzaj kształcenia, który będzie odpowiadał naszym potrzebom i oczekiwaniom, a zarazem zagwarantuje sukces na rynku pracy, należy przeanalizować wiele informacji. Są to na pewno informacje związane z rynkiem pracy i rynkiem usług szkoleniowych, ale także te, które dotyczą własnych cech, preferencji, umiejętności i możliwości. Na potrzeby tego informatora, czynniki, które warto wziąć pod uwagę planując uzupełnienie czy podnoszenie kwalifikacji, podzielono na tzw. kryteria wewnętrzne, ogólnie rozumiane jako znajomość siebie, oraz czynniki zewnętrzne, do których zalicza się informacje związane z ofertą instytucji szkoleniowych i wymaganiami pracodawców.

Pierwszym krokiem przy wyborze drogi kształcenia czy też uzupełnienia albo zmiany swoich kwalifikacji powinien być wybór odpowiedniej tematyki/obszaru kształcenia. Nie da się tego zrobić bez analizy swoich dotychczasowych doświadczeń edukacyjnych i zawodowych, ale też bez wiedzy o tym, co mogę, a czego nie mogę robić, wiedzy o cechach, które predysponują do wykonywania pewnych zadań zawodowych, oraz o cechach, które ich wykonywanie ograniczają. W analizie ww. czynników wewnętrznych może pomóc konsultacja z psychologiem lub doradcą zawodowym. Można to zrobić, korzystając ze specjalistycznego poradnictwa zawodowego. Osoby dorosłe mogą skorzystać z bezpłatnej pomocy w Centrach Poradnictwa Zawodowego przy wojewódzkich urzędach pracy, studenci i absolwenci w Biurach Karier działających przy wyższych uczelniach, a młodzież w Ochotniczych Hufcach Pracy.

Po poznaniu własnych możliwości warto zająć się analizą czynników zewnętrznych, których znajomość jest niezbędna do tego, by wybór szkolenia okazał się właściwy. Do czynników zewnętrznych należą m.in.: aktualne tendencje na rynku pracy oraz jakość oferty szkoleniowej. Warto więc zebrać informacje o tym, jakie potrzeby kadrowe mają pracodawcy, jakie branże i zawody rozwijają się i są przyszłościowe, a także jakie umiejętności i wymagania dotyczące kwalifikacji zawodowych będą zgodne z charakterem pracy, którą chcemy wykonywać. Informacje te warto zebrać z kilku źródeł, np. od osób lub organizacji, które dany zawód reprezentują, analizując ogłoszenia o pracę i stawiane w nich przez pracodawców wymagania. Przydatna w tym zakresie może okazać się aplikacja INFOdoradca+ Informacje o zawodach, dostępna na stronie psz.praca.gov.pl, oraz opisy grup

zawodów w „Przewodniku po zawodach”, wydanym przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. Przewodnik ten można znaleźć również na stronie psz.praca.gov.pl. Powyższe źródło zawiera charakterystyki ok. 200 zawodów i można w nim znaleźć informacje o nazwie zawodu, zadaniach i czynnościach z nim związanych, środowisku pracy, wymaganiach psychologicznych, fizycznych, zdrowotnych, warunkach podjęcia pracy w zawodzie, możliwościach zatrudnienia i awansu, płacach, zawodach pokrewnych, ścieżkach kształcenia oraz literaturze dotyczącej określonego zawodu.

6.1. Kryteria wyboru instytucji szkoleniowej

Oprócz analizy własnych kompetencji i kwalifikacji zawodowych, które planujemy zdobyć, oraz wymagań potencjalnego pracodawcy, trzeba zebrać informacje na temat szkolenia, które zamierzamy ukończyć. Przede wszystkim należy upewnić się, czy spełnia się wszystkie wymagania stawiane kandydatom, np. posiadanie określonego wykształcenia oraz umiejętności koniecznych do rozpoczęcia szkolenia. Gdy już zdecydujemy się na określony zakres szkolenia, warto zwrócić uwagę na właściwy wybór samej instytucji szkoleniowej.

Poziom usług szkoleniowych zależy również od doświadczenia instruktora w prowadzeniu szkoleń, należy więc sprawdzić, jakie kwalifikacje ma wykładowca/trener prowadzący zajęcia, czy posiada przygotowanie pedagogiczne, czy czynnie wykonuje swój zawód oraz ile osób przeszkolił.

Przy wyborze instytucji szkoleniowej nie można ograniczać się do lektury otrzymanych ofert, trzeba zadać pytania organizatorom szkolenia oraz szczegółowo przeanalizować jego program. Należy zwrócić uwagę na długość kursu, w tym liczbę godzin zajęć praktycznych, oraz sprawdzić, jaki jest system odpracowywania zajęć, które zostaną opuszczone. Ponadto trzeba ustalić terminy i miejsce, w którym odbywa się szkolenie, oraz możliwości dojazdu do niego. Ważne jest, by zapoznać się z organizacją szkolenia, m.in.: wielkością grupy (w dużej grupie uczestnik ma mniejsze szanse na dobre przygotowanie), miejscem, w jakim odbywają się zajęcia praktyczne, informacją, czy szkolenie będzie realizowane stacjonarnie, za pomocą środków komunikacji elektronicznej czy hybrydowo, oraz sprzętem, jakim dysponuje instytucja szkoleniowa.

Należy spytać o cenę szkolenia oraz dowiedzieć się, co jest w niej zawarte. Koszt szkoleń w sprawdzonych, renomowanych firmach kształtuje się różnie w zależności od regionu kraju i czasu trwania. Warto pamiętać o możliwości uzyskania pomocy w sfinansowaniu szkolenia (w PUP, organizacjach pozarządowych, stowarzyszeniach).

Bardzo duże znaczenie dla konkurencyjności na rynku pracy ma jakość zdobywanych kwalifikacji. Jednym ze sposobów uzyskania gwarancji, że instytucja szkoleniowa jest rzetelna i spełnia określone wymagania dotyczące jakości, jest sprawdzenie, czy posiada certyfikat lub dokument poświadczający udzielenie akredytacji przez jednostkę certyfikującą, lub akredytację przyznaną przez Kuratorium Oświaty. Wykaz akredytowanych placówek i ośrodków prowadzących kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych znajduje się na stronach poszczególnych kuratoriów oświaty, w Warszawie – kuratorium.waw.pl.

Dodatkowo można dowiedzieć się, czy instytucja oferuje jakieś inne możliwości, jak np. pomoc w uzyskaniu zatrudnienia. Warto pamiętać, że praktykowane są również szkolenia przez internet, tzw. e-learning.

Osoba zainteresowana szkoleniem powinna sprawdzić dokładnie wszystkie formalności związane z procesem rekrutacji. Niepełna dokumentacja może być powodem niezakwalifikowania się na szkolenie.

Obecnie rynek usług szkoleniowych jest bardzo duży, dlatego też chcąc zebrać potrzebne informacje należy sięgać do różnych źródeł. **Pomocne w tym zakresie mogą być:**

- portale internetowe (np. edustacja.pl, szkolenia.com.pl), oraz publikacje poświęcone tematyce doksztacania,
- targi edukacyjne i branżowe z udziałem instytucji szkoleniowych,
- Baza Usług Rozwojowych (uslugirozwojowe.parp.gov.pl),
- katalogi firm szkoleniowych – można na ich podstawie porównać firmy między sobą,
- plakaty i ulotki informacyjne,
- radio i telewizja,
- informacje od osób, które ukończyły szkolenie w danym obszarze.

6.2. Wybór instytucji szkoleniowej przez powiatowe urzędy pracy

Powiatowe urzędy pracy, organizując szkolenia dla osób bezrobotnych, kierują się kryteriami, które określone są w przepisach prawnych.

Z dniem 1 stycznia 2026 r. tylko wpis do Bazy Usług Rozwojowych (BUR) umożliwia świadczenie usług szkoleniowych finansowanych z Funduszu Pracy, w tym Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS) (szczegółowe informacje dostępne są na stronie internetowej uslugirozwojowe.parp.gov.pl).

Przy dokonywaniu wyboru instytucji szkoleniowych, **którym zostanie zlecone przeprowadzenie szkoleń**, powiatowe urzędy pracy uwzględniają w szczególności co najmniej trzy spośród poniższych kryteriów:

- dostosowanie programu szkolenia do zapotrzebowania na wiedzę, umiejętności i kwalifikacje na rynku pracy,
- jakość oferowanego programu szkolenia, w tym wykorzystanie aktualnych materiałów zawodoznawczych,
- certyfikaty jakości usług posiadane przez instytucję szkoleniową,
- dostosowanie kwalifikacji i doświadczenia kadry dydaktycznej do zakresu szkolenia,
- dostosowanie wyposażenia dydaktycznego i pomieszczeń do potrzeb szkolenia z uwzględnieniem bezpiecznych i higienicznych warunków realizacji szkolenia,
- rodzaj dokumentów potwierdzających ukończenie szkolenia i uzyskanie kwalifikacji,
- koszty szkolenia,
- sposób organizacji zajęć praktycznych określonych w programie szkolenia,
- opis metodologii monitorowania i ewaluacji skuteczności oferowanego szkolenia,
- gotowość do przeprowadzenia indywidualnej analizy luk kompetencyjnych uczestników szkolenia oraz uzupełnienia procesu dydaktycznego o elementy umożliwiające podniesienie poziomu kompetencji kluczowych uczestników szkolenia.

Bibliografia

Literatura:

Wiatrowski Z., „Podstawy pedagogiki pracy”, AB, Bydgoszcz, 2005

Mańturz M., „Dziesięć kroków do szkolenia. Przewodnik dla osób wybierających szkolenie”, MPiPS, Warszawa 2003

Departament Badań Społecznych i Warunków Życia GUS, Urząd Statystyczny w Gdańsku, Uniwersytety Trzeciego Wieku – wstępne wyniki badania, 2015

Strony internetowe:

akademia.nfz.gov.pl (12.08.2015 r., 16.03.2018 r., 13.05.2019 r., 18.03.2020 r., 24.04.2023 r.)

akredytacje.men.gov.pl (06.10.2009 r., 11.08.2011 r., 19.07.2012 r., 18.07.2013 r., 05.08.2015 r., 14.07.2016 r.)

e-sgh.pl (15.10.2009 r., 28.07.2011 r., 17.07.2012 r., 04.09.2013 r., 12.08.2015 r., 14.07.2016 r., 29.06.2017 r., 16.03.2018 r., 13.05.2019 r., 18.03.2020 r., 24.04.2023 r., 02.04.2024 r., 14.10.2025 r., 14.01.2026 r.)

kuratorium.waw.pl (21.10.2009 r., 04.11.2009 r., 28.07.2011 r., 17.07.2012 r., 18.07.2013 r., 08.08.2014 r., 12.08.2015 r., 20.07.2016 r., 29.06.2017 r., 16.03.2018 r., 13.05.2019 r., 17.03.-18.03.2020 r., 24.04.2023 r., 02.04.2024 r., 14.10.2025 r., 14.01.2026 r.)

up.warszawa.pl (27-28.09.2010 r., 10-11.08.2011 r., 31.07.2012 r., 06-22.08.2014 r., 12-14.08.2015 r., 20.07.2016 r., 03.07.2017 r., 16.03.2018 r., 14.05.2019 r., 17.03-19.03.2020 r., 14.10.2025 r. - 16.10.2025 r., 14.01-15.01.2026 r.)

warszawa.praca.gov.pl (24.04.2023 r., 02.04-03.04.2024 r., 14.10.2025 r., 14.01 - 15.01.2026 r.)

isap.sejm.gov.pl (01, 13, 23.10.2009 r., 24.09.2010 r., 28.07.2011 r., 05-11.08.2011 r., 09-23.07.2012 r., 18.07.2013 r., 05-20.08.2013 r., 02-04.09.2013 r., 04-22.08.2014 r., 27.07-14.08.2015 r., 11-20.07.2016 r., 26.06.2017, 14-16.03.2018 r., 13-14.05.2019 r., 17.03-19.03.2020 r., 17-26.04.2023 r., 25.03.-03.04.2024 r., 13.10.2025 r. - 16.10.2025 r., 13.01-15.01.2026 r.)

mpips.gov.pl (03-09.08.2011 r., 19-23.07.2012 r., 18.07.2013 r., 16.03.2018 r.)

gov.pl/web/rodzina (13.05.2019 r., 17.03.2020 r., 20.04.2023 r., 27.03.2024 r., 13.10.2025 r.)

utw.pl (28.07.2011 r., 18.07.2016 r., 17.03.2020 r.)

men.gov.pl (09-17.07.2012 r., 17.07.2013 r., 13.08.2014 r., 23.07-12.08.2015 r., 18.07.2016 r.)

funduszeuropejskie.gov.pl (10.08.2015 r., 18-22.07.2016 r., 27.06.2017 r., 26-27.04.2023 r., 02.04.2024 r., 14.10.2025 r.)

funduszedlamazowska.eu (18-22.07.2016 r., 27.06.2017 r., 26-27.04.2023 r., 02.04.2024 r., 14.10.2025 r., 14.01.2026 r.)

federacjautw.pl (08.08.2014 r., 13.08.2015 r., 16.03.2018 r., 20.04.2023 r.)

ibe.edu.pl (04-22.08.2014 r., 23.07.2015 r., 19.07.2016 r., 17.03-19.03.2020 r., 21.04.2023 r., 14.10.2025 r., 14.01.2026 r.)

pol.org.pl (13.07.2016 r.)

wupwarszawa.praca.gov.pl (19-20.07.2016 r., 29.06.2017 r., 16.03.2018 r., 14.05.2019 r., 18.03.2020 r., 24-27.04.2023 r., 02.04-03.04.2024 r., 13.10.2025 r., 13.01-15.01.2026 r.)

psz.praca.gov.pl (21.09.2016 r., 28.06.2017 r., 16.03.2018 r., 13.05.2019 r., 17.03-19.03.2020 r., 24-27.04.2023 r., 03.04.2024 r., 13.10.2025 r. - 16.10.2025 r., 13.01-15.01.2026 r.)

gov.pl/web/edukacja (13.10.2025 r., 13.01.2026 r.)

gov.pl/web/rodzina (13.10.2025 r., 13.01.2026 r.)

gov.pl/web/edukacja-i-nauka (26-27.04.2023 r.)

power.gov.pl (19.03.2020 r.)

mapadotacji.gov.pl (27.04.2023 r., 29.03.2024 r., 14.10.2025 r., 13.01.2026 r.)

uslugirozwojowe.parp.gov.pl (13.01-15.01.2026 r.)

Akty prawne:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2019 r. w sprawie akredytacji kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1857, z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz.U. z 2023 r., poz. 2175, z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 października 2025 r. w sprawie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego świadczonego przez urzędy pracy oraz Ochotnicze Hufce Pracy (Dz.U. z 2025 r., poz. 1549)

Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 października 2025 r. w sprawie szczegółowego sposobu i trybu organizowania stażu dla bezrobotnych (Dz.U. z 2025 r., poz. 1536)

Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 października 2025 r. w sprawie sposobu i trybu realizacji przez starostę pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w nabywaniu wiedzy, umiejętności lub kwalifikacji (Dz.U. z 2025 r., poz. 1499)

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie zwolnień od podatku od towarów i usług oraz warunków stosowania tych zwolnień (Dz.U. z 2023 r., poz. 1686)

Rozporządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie rejestru podmiotów świadczących usługi rozwojowe (Dz.U. z 2025 r., poz. 832)

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz.U. z 2025 r., poz. 1043, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2025 r., poz. 1480, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz.U. z 2025 r., poz. 620, z późn. zm.)

Ustawa z 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – (Dz.U. z 2024 r., poz. 1571, z późn. zm.)